

Reformacja i reforma katolicka w Polsce

Cele katechetyczne – wymagania ogólne:

- pogłębienie znajomości wydarzeń i postaci związanych z reformą katolicką w Polsce;
- ukazywanie tradycji tolerancji religijnej w Polsce.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe. Uczeń:

- na podstawie zdobytej wiedzy charakteryzuje reformację w Polsce i zasługi jej przedstawicieli dla kultury;
- po lekcji omawia przebieg i recepcję reformy katolickiej w Polsce;
- podaje polskie brzmienie zasady: „Cuius regio, eius religio” i omawia związane z nią zagrożenia;
- odwołując się do wiedzy historycznej i tekstów z podręcznika, podaje podstawowe wiadomości na temat konfederacji warszawskiej jako wielkiej karty tolerancji.

Pojęcia, postaci:

reformacja w Polsce, arianie, Zbigniew Morsztyn, Wacław Potocki, Mikołaj Rej, Jan Łaski, pokój w Augsburgu, św. Jan Sarkander, konfederacja warszawska, jezuita, Stanisław Hozjusz, Jakub Wujek, Piotr Skarga.

Wartości:

tolerancja religijna, żarliwość w wyznawaniu wiary.

1

propozycja realizacji

Modlitwa: *Akt wiary.*

1. Przypomnienie wiadomości z poprzedniej lekcji.
2. Miniwykład nauczyciela poświęcony okresowi poreformacyjnemu w Europie.
3. Uczniowie w czterech grupach opracowują gazetę „Głos Reformacji” – na podstawie tekstu z podręcznika ze s. 171–173 redagują tekst: tytuł i nagłówek artykułu, ukazują ważne wydarzenia, nastroje panujące w XVI wieku

Polsce (pierwsze cztery paragrafy). Następnie przedstawiają wyniki pracy na forum klasy.

4. Dyskusja na temat zasady: „Cuius regio, eius religio”, wskazanie niebezpieczeństw wynikających z kierowania się tą zasadą.
5. Nauczyciel omawia kształtowanie się tolerancji religijnej w Rzeczypospolitej. Odczytanie postanowień konfederacji warszawskiej z podręcznika ucznia (s. 175).
6. Wspólne sporządzenie na tablicy kalendarium – sytuacja religijna w Polsce i w Europie w XVI wieku (w tabeli) – na podstawie wiadomości z historii i tekstów z podręcznika. Uczniowie przerysowują tabelę do zeszytów:

SYTUACJA RELIGIJNA W POLSCE I W EUROPIE W XVI WIEKU			
POLSKA		EUROPA	
rok	wydarzenie	rok	wydarzenie

7. Nauczyciel podsumowuje lekcję, zwracając uwagę na tradycję tolerancji religijnej w Polsce. Odnosi to do dzisiejszych realiów, podkreślając, iż tolerancja nie polega na ukrywaniu przed innymi własnej tożsamości religijnej i czynieniu z religii sprawy prywatnej.

inna propozycja pracy na lekcji

Można sięgnąć do wiedzy uczniów z lekcji historii i starać się dokonać korekty błędów. Warto przy omawianiu rejonów Polski, na terenie których reformacja miała szczególne znaczenie, posłużyć się mapą historyczną Polski w wieku XVI. Przy omawianiu roli jezuitów można wyświetlić fragmenty filmu *Misja*. Warto też, by w trakcie lekcji omówić zagadnienie współczesnej tolerancji religijnej. Wobec takiej mnogości zagadnień jednostka powinna być przeprowadzona w trakcie przynajmniej 2 godzin lekcyjnych.

Jednostka została podzielona na podrozdziały:

- Reformacja w Polsce. Jest to krótkie wyjaśnienie historyczne dotyczące zasięgu reformacji w Polsce i najważniejszych postaci tego ruchu. Postaci te uczniowie znają z lekcji literatury i historii.
- Polska krajem tolerancji religijnej. Podręcznik przedstawia nietolerancję przez pryzmat zasady pokoju augsburskiego: „Cuius regio, eius religio”. Krytyka nietolerancji wzmocniona została opinią św. Jana Pawła II (Skoczów, 1995 r.). Na tym tle ukazano praktykę tolerancji religijnej w Polsce – konfederacja warszawska. Podręcznik prezentuje tekst historyczny P. Wandycza oraz fragment *Konfederacji warszawskiej*. Należy zadbać o wytłumaczenie uczniom, czym jest tolerancja religijna. Nie ma ona nic wspólnego z bezrozumnym zacieraaniem różnic czy też z powstrzymywaniem się od polemiki. Zresztą polemiki znane są uczniom z lekcji literatury (Rej, Potocki, Skarga).
- Jezuici – zakon odnowy życia kościelnego. Ten podrozdział ma na celu ukazanie raczej teraźniejszości niż przeszłości jezuitów. Warto, by uczniowie pozbyli się niepotrzebnych mitów dotyczących działalności Towarzystwa Jezusowego.

Modlitwa: *Za Ojczyznę* ks. Piotra Skargi.

Boże, Rządco i Panie narodów, z ręki i karności Twojej racz nas nie wypuszczać, a za przyczyną Najświętszej Panny, Królowej naszej, błogostaw Ojczyźnie naszej, by Tobie zawsze wierna, chwałę przynosiła Imieniowi Twemu, a syny swe wiodła ku szczęśliwości.

Wszchemogący wieczny Boże, spuść nam szeroką i głęboką miłość ku braciom i najmilszej Matce, Ojczyźnie naszej, byśmy jej i ludowi Twemu, swoich pożytków zapomniawszy, mogli służyć uczciwie.

Ześlij Ducha Świętego na sługi Twoje, rządy kraju naszego sprawujące, by wedle woli Twojej ludem sobie powierzonym mądrze i sprawiedliwie zdołali kierować.

*Przez Chrystusa, Pana naszego. Amen*²⁵.

praca domowa

Dla chętnych – referat lub prezentacja na temat działalności jezuitów w Polsce.

Korelacja z innymi przedmiotami:

- ✓ język polski – literatura reformacji i reformy katolickiej, pierwsze tłumaczenia Biblii na język polski;

²⁵ <http://sanctus.pl/index.php?podgrupa=58&doc=17> (dostęp z dnia 5.02.2013).

- ✓ historia – reformacja i reforma katolicka w Polsce, pokój augsburski, konfederacja warszawska, działalność jezuitów w Ameryce Południowej;
- ✓ wiedza o społeczeństwie – wartość tolerancji religijnej w życiu społecznym i politycznym, różnica między tolerancją a indyferentyzmem;
- ✓ wychowanie do życia w rodzinie – problem tolerancji w rodzinach mieszanych wyznaniowo;
- ✓ godziny do dyspozycji wychowawcy – tolerancja religijna w szkole.